

ԿԻՆ ՄԱՐԴԱՍՊԱՆՆԵՐԻ ՀՈԳԵԲԱՆԱԿԱՆ ԱՌԱՆՁՆԱՀԱՏԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ

Կանանց հանցավորությունը հոգեբանական գիտությունների տեսանկյունից դիտարկելով՝ շատ ժամանակակից հետազոտողներ նշում են, որ կանայք առանձնանում են այնպիսի հատկություններով, ինչպիսիք են՝ բարձր զգայունակությունը, տպավորվողականությունը, նյարդային համակարգի լաբիլությունը, որոնք ազդեցություն են ունեն քրեական մոտիվացիայի ձևավորման վրա: Այն կրում է վառ ընդգծված հուզական երանգ, իսկ կանանց քրեական վարքագիծը բնութագրվում է ագրեսիվությամբ, իմպուլսիվությամբ:

Հանգուցային բառեր և արտահայտություններ. կանանց հանցավորություն, տրավմաներ, կին մարդասպան, օբյեկտիվ և սուբյեկտիվ պատճառներ, հոգեբանական առանձնահատկություններ:

Հոգեբանական տրավմաները՝ կապված մասնագիտական կամ ընտանեկան կոնֆլիկտների հետ, նրանց մոտ կարող են կրել երկարատև և խորը բնույթ: Կանայք հաճախ կենսական իրադրությունները գնահատում են որպես սպառնալիք իրենց կամ իրենց հարազատների համար: Հետևաբար, ապօրինի գործողություններ հաճախ կրում են պաշտպանական բնույթ և միտված են պաշտպանելու իրենց կամ ընտանիքին անախորժություններից [5]:

Ուսումնասիրելով հանցագործություններ կատարած կանանց հոգեբանական առանձնահատկությունները՝ հետազոտողները նշում են, որ բռնի հանցագործությունների մոտիվացիան տարբերվում է շահադիտական հանցագործության մոտիվացիայից:

Ե. Սերեդյան նշում է, որ առավել

հաճախ բռնի հանցագործությունների շարժառիթ է հանդիսանում զոհից ազատվելու ցանկությունը կամ նրանից վրեժխնդիր լինել ցանկությունը: Մոտավորապես հավասար չափով առկա են այնպիսի շարժառիթները, ինչպիսիք են վախը և խանդը: Այս կատեգորիայի կանայք հակված են գործելու տվյալ պահին գերիշխող հույզերի ազդեցության տակ՝ առանց գիտակելու իրավիճակը, ինչը հանգեցնում է չմտածված, հաճախ ագրեսիվ գործողությունների: Ծանր բռնի հանցագործությունների համար առաջին անգամ դատապարտված կանայք, ըստ Սերեդյայի ունեն այնպիսի անձնային գծեր ինչպիսիք են համընդհանուր նորմերի անտեսումը, բարձր ինքնագնահատականը, էգոիզմը, ինքնահաստատման ձգտումը: Հեղինակը նշում է, որ նշված կատեգորիայի դատապարտված կանանց բնորոշ են սոցիալ-դեմոգրաֆիական, քրեագիտական և բարոյա-հոգեբանական բնույթի առանձնահատկություններ: Այդ առանձնահատկություններն էլ պայմանավորում են նրանց կողմից հանցագործությունների կատարումը [6]:

Լ. Մելիքիշվիլի իրականացրած ուսումնասիրություններում նշվում է, որ հանցագործ կանանց անձնային առանձնահատկությունները նպաստում են վարքային տարբեր դրդապատճառների ձևավորմանը, որոնք առավել հաճախ գործում են անգիտակցակ Ըստ հիմնական հոգեբանական բնութագրերի և առաջատար դրդապատճառների, առանձնացվում է բռնի հանցագործություններ կատարած կանանց անձնային երկու տիպ: Առաջին տիպը՝ պաշտպանական, որը բնութագրվում է նրանով,

որ սպանության և ծանր մարմնական վնասներ հասցնելու ամենատարածված դրդապատճառներից է պաշտպանությունը հնարավոր, հաճախ գոյություն չունեցող ագրեսիայի դեմ: Երկրորդ տիպը՝ կախյալ: Նրա ներկայացուցիչներին բնորոշ է ցածր ինքնագնահատականը, անվստահությունը, ուժեղ սոցիալ-հոգեբանական կախվածությունը տղամարդկանցից:

Յու. Անտոնյանը նշել է, որ կանանց ձգտումը պաշտպանելու իրենց և իրենց ընտանիքներին ֆիզիկական սպառնալիքներից պայմանավորում են բռնի հանցագործությունների կատարումը:

Յու. Անտոնյանը նշել է, որ կանանց շրջանում դատապարտյալների մեծամասնությունը ունեն ներոտիկ խանգարումներ: Տարածված են տագնապային-դեպրեսիվ վիճակները, որի ժամանակ ապագան նրանց համար երևում է շատ մռայլ լույսի ներքո: Իհարկե, սա պայմանավորվում է նաև ազատագրվման վայրում գտնվելու հանգամանքով [1] :

Տ. Վոլկովան նշում է, որ կանանց բռնի հանցագործությունների մոտիվացիան շատ դեպքերում զարգանում է ընտանեկան-կենցաղային կոնֆլիկտների ֆոնի վրա, իսկ դրդապատճառ են հանդիսանում զայրույթը, շահը, խանդը և ավելի:

Կանանց կողմից կատարված հանցագործությունների հետաքննության արդյունավետությունը հիմնականում կախված է նրանց անձնային առանձնահատկությունների և որակների դասակարգումից: Հարկ է առանձնացնել բռնի հանցագործություններ կատարած կանանց անձի հոգեբանական առանձնահատկությունների որոշակի համակարգ: Այս հանգամանքները պահանջում դրդում են կին իրավախախտների տիպաբանության ձևավորմանը, որը կարող է օգտագործվել նրանց կողմից կատարված հանցագործությունների հետաքննությունների ժամանակ: Տիպաբանության տակ հասկացվում է տար-

բեր տեսակի օբյեկտների և երևույթների միջև հարաբերակցության դասակարգումը:

Իր «Типология личности преступника и мотивация преступного поведения» (1974) գրքում Կ. Իգոշևը արդարացիորեն նշում է, որ տիպաբանությունը ֆիքսում է այն կարևորը, առանց որի չի կարող լինել հանցագործի անձը, ինչպես նաև բացահայտում է էական հատկանիշների միջև առկա ներքին կայուն կապերը և դրանով իսկ նպաստում է հանցագործի՝ որպես տիպի բնորոշ օրինաչափությունների բացահայտմանը [4, էջ 55]:

Ժամանակակից քրեագիտության, իրավաբանական հոգեբանության մեջ փորձեր են արվում առանձնացնելու կին-հանցագործների տարբեր տիպեր:

Յու. Անտոնյանը, Լ. Մելիկյանը լին առանձնացնում էին շահադիտական մոտիվներով կին հանցագործների հետևյալ տիպերը. «Հաստատվող» («ինքնահաստատվող»), «ընտանեկան», «կախյալ», «ակոհոլային», «խաղային», «վրեժխնդիր» [2, էջ 48]:

Վ. Շիյանը լրացնում է հետևյալ դասակարգումը «թմրամոլ» տիպի շահադիտական հանցագործներով: Կին-հանցագործների նշված տիպերն ունեն կարևոր քրեաբանական նշանակություն: Սպանություններ կատարած կանանց անձնային առանձնահատկությունները ուսումնասիրությունները հնարավորություն տվեցին առանձնացնելու վարքային հետևյալ վեց տիպերը. «մազոխիստական», «ակնհայտ թշնամական բռնի տիպ», «թաքնված թշնամական բռնի տիպ», «ոչ աղեկվատ տիպ», «փսիխոտիկ տիպ», «անբարոյական տիպ» [3, էջ 36]:

1. Մազոխիստական տիպ: Այս տիպի կանայք իրենց ամուսինների սպանությունը կատարել են նրանց կողմից երկարամյա վիրավորանքներից հետո: Սպանությունները հաճախ կատարվել են աֆեկտի ֆոնի վրա՝ կնոջը անմիջականորեն ծեծի ենթարկելու ժամա-

նակ: Հանցագործության իրականացման եղանակը նախապես չի մտածվել կոդմից:

2. Ակնհայտ թշնամական բռնի տիպ: Նման կանայք բնութագրվում են որպես ագրեսիվ, էմոցիոնալ անկայուն, անցյալում բռնի գործողություններ կատարած: Այս խմբի ներկայացուցիչներին բնորոշ է ցածր ինտելեկտը, մշտապես ակոհալային խմիչքների չարաշահումը և այդ գործոնների ազդեցության տակ սպանություն կատարելը:

3. Թաքնված թշնամական բռնի տիպ: Այս տիպի կանանց բնորոշ է բավականին դաժան հանցագործությունների կատարումը: Առավել հաճախ՝ երեխաների սպանությունը:

4. Ոչ ադեկվատ տիպ: Այս հանցագործ կանայք առանձնանում են ցածր ինտելեկտով, գործում են իրենց վրա մեծ ազդեցություն ունեցող մարդու հրամանով:

5. Փսիխոտիկ տիպ: Այս խմբի ներ-

կայացուցիչները, որպես կանոն, ունեն տարբեր հոգեբուժական ախտորոշումներ, ինչպիսիք են օրինակ շիզոֆրենիան և այլն: Նրանց կոդմից սպանությունները կատարվել են փսիխոպատիկ վիճակի ժամանակ կամ անդիմադրելի ազդեցության տակ:

6. Անբարոյական տիպ: Այսպիսի կանայք նախապես ծրագրավորել են սպանության կատարումը, որոնք, ընդ որում, ոչ հազվադեպ իրականացվել են շահադիտական նպատակներով: Այս կանայք տարբերվում են ինտելեկտի առավել բարձր մակարդակով: Նրանք նախապես պլանավորում են իրենց հանցագործությունների իրականացման եղանակները՝ փորձելով թաքցնել իրենց ներգրավվածությունը:

Կին իրավախախտների անձնային նշված տիպերը և ենթատիպերը հանդիպում են ոչ միայն «մաքուր» ձևով, այլև տարբեր համակցության տարբերակներով:

ՓՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

1. Антонян Ю. М. Изучение личности преступника. – М., 1982.
2. Антонян, Ю. М. Личность корыстного преступника / Ю. М. Антонян, В. П. Голубев, Ю. Н. Кудряков. – Томск: Юрид. лит., 1989.
3. Дмитриева Т.Б., Иммерман К.Л., Качаева М.А., Ромасенко Л.В. Криминальная агрессия женщин с психическими расстройствами. – М.: Госюриздат, 1998.
4. Игошев К. Е. Типология личности преступника и мотивация преступного поведения. – Горький : Изд-во ГВШ МВД СССР, 1974.
5. Кудрявцев В.Н. Причинность в криминологии, М., 1961.
6. Малков В.Д. Криминология: Учебник. – М; 2004.

ПСИХОЛОГИЧЕСКИЕ ОСОБЕННОСТИ ЖЕНЩИН– УБИЙЦ

РУЗАННА МАРКАРЯՆ

ԱՂՄԱ, քաղաքի քրեական հոգեբանության, խոստովանող

Рассматривая преступность среди женщин с точки зрения психологической науки, многие современные исследователи отмечают, что женщины выделяются такими качествами, как высокая восприимчивость, впечатлительность, лабильность нервной системы, которые влияют на формирование криминальной мотивации. Она несет в себе ярко выраженный эмоциональный нюанс, а криминальное поведение характеризуется агрессивностью, импульсивностью.

PSYCHOLOGICAL PECULIARITIES OF WOMEN– KILLERS

RUZANNA MAKARYAN

Armenian State Pedagogical University after Khachatur Abovyan

Department of Applied Psychology, applicant

Considering the crime rate among women in terms of psychological science, many contemporary researchers note that women are distinguished by such qualities as high sensitivity susceptibility, the lability of the nervous system that affects the formation of a criminal nuance and criminal behavior characterized by aggressiveness and impulsiveness.